

Zpráva o činnosti Archivu Národního technického muzea v Praze za rok 2004

Podle plánu na rok 2004 měl archiv plnit tři hlavní úkoly : 1 pokračovat ve vysoušení archiválií postižených povodní v roce 2002, 2. pracovat na grantovém úkolu: Počítačové zpracování sbírky vzpomínek a konečně 3. stěhovat archiválie do nově upravených deponitních prostor v budově na Letné.

Zatímco první dva úkoly byly průběžně plněny, třetí požadavek přechází celý na rok 2005, protože stavební práce na Letné byly zastaveny a do dnešního dne - 17. prosince 2004 -nikdo neví, kdy budou pokračovat a hlavně - kdy bude dílo dokončeno. Totéž platí o stavbě deponitáře v Čelákovících s tím rozdílem, že v prosinci stavba pokračuje, takže její dokončení lze odhadovat na druhou polovinu roku 2005. Tyto skutečnosti mají na archiv neblahý dopad, protože archivní materiál na Letné zůstává nadále provizorně uložen v deponitářích oddělení strojírenství, ve skladu výstavního materiálu ve východním areálu NTM a v kontejneru zapůjčeném firmou MAERSK na dvoře NTM. Totéž platí o archiváliích a knihovně, které v roce 2002 nebyly v Invalidovně zaplaveny a převážely se k provizornímu uložení do deponitářů několika oddělení v Čelákovících. Ty jsou dodnes srovnány a přikryty na paletách a čekají na přestěhování do nových prostor. Vzhledem k pronájmu skladu v Archivu hl. m. Prahy bude možné začít v roce 2005 tento materiál přebalovat, desinfikovat a ukládat na Chodovci, kde bude připraven ke stěhování do nových deponitářů.

Kromě těchto úkolů pokračovaly v mezích možností pořadači práce na archivních fondech a sbírkách a také v omezeném množství badatelská agenda (viz níže).

Správa sbírek - akvizice, evidence, katalogizace

Akvizice archivu byly v roce 2004 také ovlivněny akutním nedostatkem místa vyplývajícím ze života v provizoriu. Z nabídek, které nám byly učiněny, museli jsme některé věci odložit (např. soukromou sbírku firemních tisků z oboru strojírenství), protože bychom neměli materiál kam uložit. Významnou akvizicí bylo převzetí cca 35 b.m. dokumentace k českému novodobému letectví z Letecké opravny a základny v Českých Budějovicích. Obsahuje výkresy, technické příručky, letové deníky atd., vše ve velmi dobrém stavu. Tento materiál

přijatý od armády výrazně obohatil sbírky leteckého archivu. Důležitou akvizicí byl také nákup dvou portrétů malíře Antonína Machka od soukromého majitele. Jde o podobizny průmyslníka Karla Friedricha Breitfelda a jeho ženy Augusty Breitfeldové. Finanční prostředky na nákup obrazů poskytlo MK z fondu ISO a tak byly obrazy po nákupu předány k zaevidování do CES do oddělení strojírenství. Malou, ale zajímavou akvizicí archivu, bylo převzetí 4 svazků rukopisu hornického slovníku českého montanisty Josefa Hrabáka z Literárního archivu Památníku národního písemnictví v Praze. Tento materiál bude přiřazen jako dodatek k fondu č. 6 - J. Hrabák. Dále přes archiv NTM přišlo do muzea asi 40 b.m. různých časopisů tuzemských i zahraničních a řada firemních tisků. Tento materiál předala redakce časopisu Letectví a kosmonautika. Většina předána do knihovny, v archivu zůstaly jen firemní tisky a manuály. Část nabídky jsme museli odmítnout pro nedostatek skladovacích prostor. Do leteckého archivu byly předány z leteckého muzea ve Kbelích a od Ing. P. Kučery kopie leteckých výkresů, které původně pocházejí z LA NTM a jejichž originály byly zaplaveny r. 2002 při povodních (cca 250 ks)

Za rok 2004 byly uspořádány a zhotoveny inventární seznamy k těmto fondům:

116- Karel Marek, 348 - František A. Borovský, 668 - Rudolf Kopecký, 700 - Josef Rybák, 730 - Antonín Klír, 742 - ČKD elektrotechnika (knihy zakázek).

V obrazových sbírkách byly zpracovány:

Fotografická sbírka pozitivů - 321 kusů, sbírka negativů - 15 kusů, sbírka grafiky - 52 kusů.

Do sbírky vzpomínek a rukopisů vřazeny 4 texty.

Ve sbírce skleněných negativů Leteckého archivu (digitalizováno po povodni 2002) pokračováno v identifikaci a popisu jednotlivých snímků (cca 350 ks).

Pokud jde o pořadači práce, tvoří asi jednu třetinu hrubé třídění vysušeného a dezinfikovaného materiálu. V roce 2004 bylo vysušeno a vytříděno cca 140 kartonů archiválií malého formátu t.zn. do A 3 (t.zn. 63 typizovaných krabic) a dále asi 1200 kusů velkých formátů, t.zn. od A 2 do A 0.

Vseje předběžně tříděno, evidováno a uloženo v prostorách tzv. Orlíku na dvoře NTM. Již před třemi lety, v souvislosti s projektem SCALEX, zahájil archiv ve spolupráci s mediátkou digitální zpracování archivních dokumentů, zejména obrazových. Týká se to hlavně sbírky fotografií, grafiky a firemních tisků z oboru motorismu. Digitalizaci také urychlila záchrana fotografických negativů a pozitivů po povodních roku 2002. Za rok 2004 bylo z archivu NTM digitálně zpracováno cca 3500 kusů archivních dokumentů. Jsou uloženy jednak na intranetu NTM, jednak na CD. Práci provádí Magdaléna Buriánková z mediátky.

Zápůjčky na výstavy z archivu NTM

V roce 2004 půjčoval archiv NTM materiály ze svých sbírek na výstavy:

Česká fotografie 1840 - 1950 v Rudolfinu a na výstavu Franta Anýž - život a dílo do Obecního domu v Praze.

Grantový úkol: Sbírka vzpomínek a rukopisů

O grantovém úkolu GA CR č. 409/03/0024 byla podána samostatná zpráva, takže jen shrnuji:

V roce 2004 byl zpracováván rejstřík osobních vlastních a místopisných jmen a zhotovovány krátké anotace jednotlivých textů. Takto bylo zpracováno přes 600 titulů vzpomínek a práce pokračuje i do příštího roku, v němž grant skončí. Vedoucí grantového úkolu dr. Miladu Sekyrkovou od listopadu vystřídal nově nastoupivší Hynek Stříteský.

V rámci úkolu uspořádalo Národní technické muzeum ve spolupráci s Výzkumným centrem pro dějiny vědy ve dnech 20. - 21. října 2004 dvoudenní konferenci: Paměti a vzpomínky jako historický pramen. Konference se zúčastnilo cca 60 lidí z výzkumných pracovišť, archivů a vysokých škol z celé České republiky a měla příznivý ohlas v odborných kruzích i v tisku. Přednesené příspěvky vyjdou tiskem v samostatném sborníku v roce 2005. Na plnění grantového úkolu se podíleli i ostatní pracovníci archivu; podobně i na přípravě a konání konference.

Čelákovice

V Čelákovicích bylo v listopadu a prosinci 2004 připraveno pro dezinfekci a přestěhování do skladu v Archivu hl. m. Prahy cca 60 archivních kartonů. Materiál byl přebrán, dán do nových krabic a označen. Jakmile bude skladovací prostor na Chodovci zkolaudován, převezeme archiválie do A HMP.

Další odborné aktivity pracovníků archivu

Ing. Petr Cenker

V LA obsloužil za rok 2004 cca 110 badatelů

Na vyzvu Min. kult. ČR vykonal s dr. Hozákem služební cestu do Dačic za účelem posouzení letecké sbírky V. Kolomazníka pro zápis do CES.

Zpracoval výhledovou koncepci o fungování, budování a využívání sbírek leteckého archivu NTM (předána vedení NTM).

Podílel se na projektu SCALEX (výběr materiálů, popisy, zpracování textů). Spolupracoval s kurátorem P. Rezkem při přejímání sbírky historie letectví v NTM. Zúčastnil se leteckého dne na letišti v Brně - Tuřanech (akce CIAF září 2004), kde pořídil cca 200 orig. snímků historické i soudobé letecké techniky (viz intranet). Spolupracoval na filmu pro ČT Ostrava o dálkovém letu letadla Letov Š-16 do Tokia. Průběžně spolupracuje s leteckým muzeem ve Kbelích a s redakcemi časopisů Letectví a kosmonautika, REVI, HPM.

Dr. Milada Sekyrková, CSc.

V roce 2004 se podílela v NTM na připravovaném projektu Encyklopedie dějin průmyslu a obchodu v českých zemích.

Spolupracovala s Výzkumným centrem pro dějiny vědy AV ČR a UK v Praze. Spolupracovala s Fakultou humanitních studií UK - přednáší a vede kurz Národní výtečníci aneb Formování novodobých českých elit. Pracovala v redakční radě NTM a ve výboru Spol. pro dějiny věd a techniky.

V rámci grantu vykonala v březnu a dubnu 2004 dvoutýdenní služební cestu do Paříže s cílem seznámit se s pracovišti, které se zabývají výzkumem sociálních dějin a dějin každodennosti (viz odevzdaná zpráva).

Dr. Zdeněk Vácha

Zúčastnil se konferencí:

Archivy v mezinárodním kontextu (SÚA 29. září - 1. října 2004).

Archivy, knihovny, muzea v digitálním světě 2004 (SÚA 1.-2. 12. 2004)

Dr. Jan Hozák

Pracoval ve výboru sekce specializovaných archivů při České archivní společnosti.

Působí v redakční radě Biografického slovníku českých zemí AV ČR.

Za NTM se účastnil schůzí skupiny pro odstraňování následků povodní při Národní knihovně.

Zúčastnil se ve dnech 4. - 6. března 2004 konference v Plzni: Vzdělání a osvěta v české společnosti 19. století a přednesl příspěvek o technickém pokroku v 19. století.

V rozšířené podobě na stejné téma přednesl přednášku na FF Masarykovy univerzity v Brně (28. dubna 2004).

Vypracoval oponentský posudek na práci František Křížík, život a dílo, od Aleny Vrbové, studentky FF UK v Praze, obor archivnictví.

Pracoval v dramaturgické radě NTM.

Zúčastnil se konference: Meziválečná průmyslová architektura v Československu ve dnech 11.-12. října 2004 (pořadatel Výzkumné centrum průmyslového dědictví při ČVUT v Praze).

Na konferenci v NTM: Paměti a vzpomínky jako historický pramen - přednesl příspěvek „Kleplova sbírka vzpomínek v archivu NTM a její využívání“

Badatelská agenda

V roce 2004 obsloužil archiv NTM 250 badatelů, z toho 4 ze zahraničí. Přesto, že byl archiv od září uzavřen, poskytli jsme radě badatelů materiál, pokud byl pro nás přístupný. Snažili jsme se vyhovět v omezených podmínkách. K tomu nutno přičíst 110 badatelů v leteckém archivu. Celkem jsme tedy při omezeném provozu obsloužili 360 osob.

Personalia

V roce 2004 došlo k následujícím změnám v obsazení archivu NTM.

1. července nastoupil do archivu PhDr. Zdeněk Vácha.

Od 1. listopadu pracuje na místě dr. Sekyrkové, která odešla na mateřskou dovolenou, na poloviční úvazek p. Hynek Střítecký. Od stejného data nastoupil do archivu na 60 procentní úvazek p. Miroslav Baleár.

Návrh plánu činnosti archivu NTM na rok 2005

V zásadě budou hlavní aktivity archivu podobné těm v roce 2004. Je to dáno snahou co nejvíce urychlit vysoušení zamrazených archiválií a uložit je v dobrých podmínkách. Kromě vysoušení musejí pokračovat práce na grantu - Sběrka vzpomínek. Rok 2005 je závěrečným rokem a na jeho konci budeme skládat účty za celé 3 roky. Součástí grantu bude vydání sborníku z konference „Paměti a vzpomínky jako historický pramen“ z roku 2004. Dále bude probíhat přebalování a dezinfekce nezaplaveného materiálu z Čelákovic a jeho dočasné uložení v Archivu HMP na Chodovci. Odtud bude po dostavbě depozitářů v NTM přestěhován buď do Čelákovic nebo na Letnou.

Protože na rok 2006 plánujeme výstavu archivu, bude rok 2005 rokem přípravných prací - soupis exponátů, jejich příprava, čištění, restaurování, napsání libreta a případně technického scénáře. Záleží na tom, kdy výstava v roce 2006 bude, jestli vůbec bude schválena? O spolupráci nebo zápůjčky na jinou výstavu dosud nikdo nepožádal.

Kromě toho počítáme s rutinní inventarizační a pořadači prací na fondech a sbírkách archivu NTM - předpoklad uspořádat a napsat inventář alespoň k 10 fondům. K tomu ovšem přibude zapracování do programu JANUS a jeho využívání, nejen na vysušený materiál, ale hlavně na fondy již zpracované a uspořádané. Bude třeba vytvořit metodiku na převod (přepis) inventářů do počítačové podoby. Dále bude pokračovat digitální zpracování sbírek archivu v návaznosti na využití programu JANUS.

Pokud jde o finanční nároky, budou spojeny s nákupem techniky- dr. Vácha má zastaralý počítač, na němž nový program bude špatně fungovat. Proto by potřeboval počítač nový. Dále bychom využili notebook při práci v Čelákovících, abychom mohli v depozitáři přebalovaný materiál rovnou evidovat v počítači a pak s daty pohodlně pracovat.

V tomto směru odhaduji naše finanční požadavky asi na 75.000 Kč.

Plán činnosti archivuje jen orientační, protože nikdo neví, jak a kdy bude pokračovat stavba a kdy se archiv začne stěhovat, ať už na Letnou nebo do Čelákovic.

Proto bude rok 2005 nejen rokem naplánovaných akcí a kroků, ale jistě také rokem nemalých improvizací.

Dne 21. prosince 2004

Dr. Jan Hozák, vedoucí archivu